

Thermometer 2017

Seksuele Gezondheid Jongeren Limburg

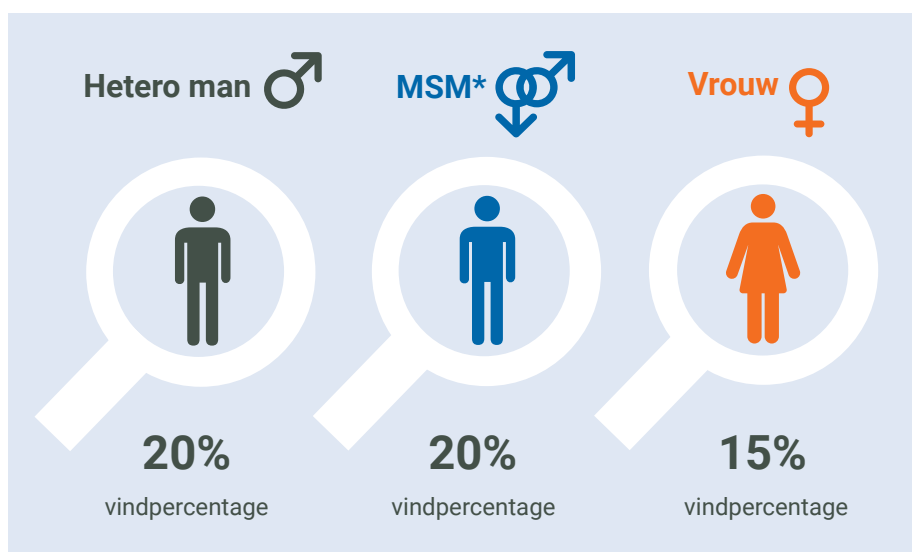
Sinds 2016 wordt de thermometer over de seksuele gezondheid van jongeren uit Limburg uitgebracht. De thermometer laat cijfers en trends zien in seksueel overdraagbare aandoeningen (soa) en seksualiteitsvragen van jonge bezoekers (onder de 25 jaar) van het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg van de GGD Zuid Limburg en de GGD Limburg-Noord.

TESTBELEID

De GGD wordt door een financiële plafondregeling vanuit de overheid beperkt in het jaarlijks aantal consulten (maximaal 8.000 in Limburg). Hierdoor kunnen alleen groepen met een hoog risico op soa bij de GGD terecht voor een soa-test. Jongeren (onder 25 jaar) vormen zo'n risicogroep. Jongeren worden in principe alleen getest op chlamydia en gonorrhoe, tenzij er redenen zijn om (ook) op andere soa te testen. Bijvoorbeeld als zij gewaarschuwd zijn voor een andere soa of klachten hebben die op een andere soa kunnen wijzen. Naast een soa-test kunnen de jongeren ook bij de GGD terecht met hun seksualiteitsvragen.

STIJGENDE TREND IN SOA ZET NIET DOOR

In 2017 bezochten 4659 jongeren onder de 25 jaar het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg voor een soa-consult. Het soa-vindpercentage is het percentage consulten waarbij minimaal één soa van de 5 belangrijkste soa voor de volksgezondheid werd gevonden (Big Five).

BIG FIVE

De Big Five zijn de vijf belangrijkste soa voor de volksgezondheid: chlamydia, gonorrhoe, syfilis, hiv en hepatitis B.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

De stijging in het soa-vindpercentage bij jongeren onder de 25 jaar heeft zich in 2017 niet voortgezet.

Het soa-vindpercentage is hoger onder praktisch opgeleiden (22%) dan onder theoretisch opgeleiden (14%). Het grootste deel van de bezoekers van het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg is theoretisch opgeleid (64%).

Weinig jonge mannen laten zich testen op soa, maar het soa-vindpercentage is hoog in deze groep (soa-vindpercentage heteromannen 20% en MSM* 20%).

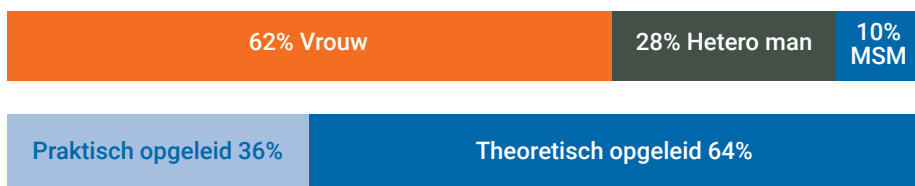
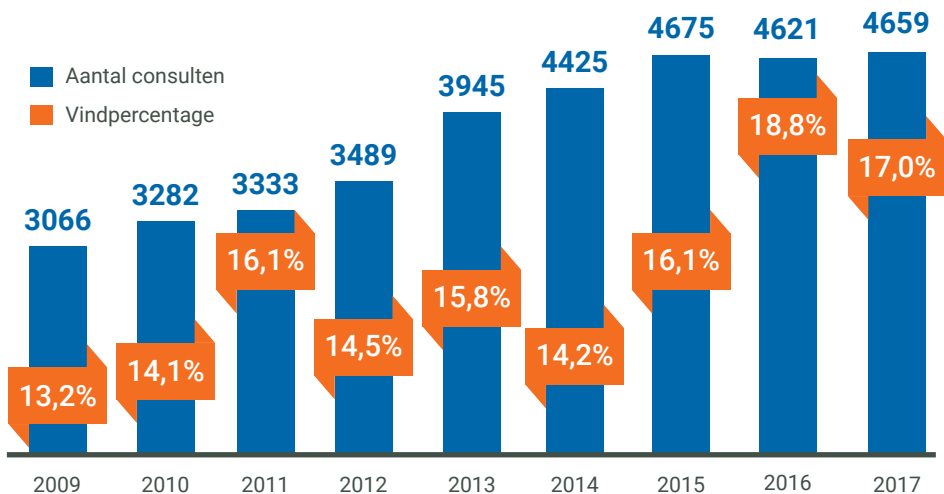
Het drugsgebruik onder de jongeren voor of tijdens de seks is hoog, eenderde van de jongeren gebruikten namelijk drugs voor of tijdens de seks. Van deze jongeren gebruikten 53% harddrugs.

* Mannen die seks hebben met mannen.

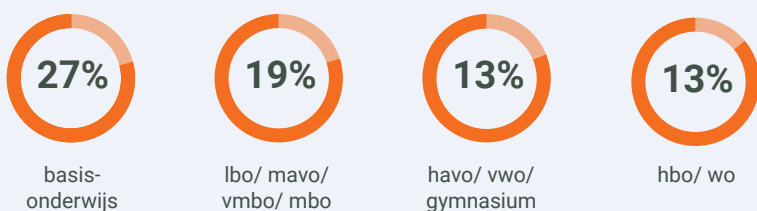
De stijgende trend van de afgelopen jaren in het soa-vindpercentage onder jongeren heeft zich in 2017 niet voortgezet (2016: 19%, 2017: 17%). Dit geldt ook voor de subgroepen hetero mannen (2016: 20%, 2017: 20%), MSM (2016: 25%, 2017: 20%) en vrouwen (2016: 17%, 2017: 15%). De soa die het meeste voorkomt onder de jongeren is chlamydia (15%), gevolgd door gonorrhoe (2%).

BEZOEKERS ONDER DE 25 JAAR

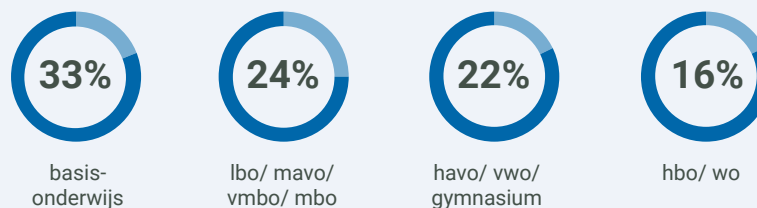
Tweederde van de bezoekers onder de 25 jaar was vrouw. Ongeveer een kwart van de bezoekers was heteroman en de overige 10 procent was MSM. In 2017 was ongeveer tweederde van de bezoekers onder de 25 jaar theoretisch opgeleid. Onder praktisch opgeleiden verstaan we de onderwijsniveaus basisonderwijs en lbo/mavo/vmbo/mbo, onder theoretisch opgeleiden verstaan we de onderwijsniveaus havo/vwo/gymnasium en hbo/wo.

PRAKTISCH OPGELEIDE JONGEREN HEBBEN VAKER SOA

Opleiding vrouw

Opleiding man

Onder de praktisch opgeleide jongeren wordt er vaker een soa gevonden (22%) dan bij de theoretisch opgeleide jongeren (14%). Bij de praktisch opgeleide mannen wordt het vaakst een soa gevonden. De praktisch opgeleiden weten echter het Centrum voor Seksuele Gezondheid minder goed te vinden. Omdat juist deze groep veel soa heeft zouden deze praktisch opgeleide jongeren beter bereikt moeten worden.

De GGD'en in Limburg hebben al veel geïnvesteerd in het bereiken van deze groep. Dit is extra lastig omdat ze minder gezondheidsvaardig zijn, vaker functioneel laag geletterd zijn en ze zichzelf minder herkennen als persoon met soa-risico.

De GGD'en maken gebruik van het train-de-trainer principe waarbij onder andere leraren op het basis- en voortgezet onderwijs en jongerenwerkers worden getraind in het geven van seksuele en relationele vorming. Enkele kwetsbare praktisch opgeleide groepen worden echter direct door de GGD voorgelicht (zoals leefgroepen en de laagste niveaus MBO). Tevens wordt er gewerkt aan het mogelijk maken van het laagdrempelig testen van deze doelgroep zoals door het uitdelen van thuisafname-pakketten bij voorlichtingen.

WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

De GGD'en registreren voortdurend bepaalde gezondheidsgegevens zoals cijfers over infectieziekten en soa. De Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Limburg- een samenwerking van onder andere de Limburgse GGD'en, Maastricht University en Maastricht UMC (MUMC+) - doet gericht onderzoek om de zorg te verbeteren. Een voorbeeld hiervan is onderzoek naar de seksuele gezondheid en het opsporen van soa bij jongeren.

PREVENTIE

Naast het testen op soa zetten de GGD'en ook volop in op preventie onder andere door voorlichting of hulpverlening. Voorbeelden hiervan zijn het waarschuwen van (ex-) sekspartners, het trainen van leraren in het basis-, speciaal-, en voortgezet onderwijs en groepsvoorlichting aan kwetsbare praktisch opgeleide jongeren in leefgroepen.

ANTICONCEPTIE EN ONBEDOELDE ZWANGERSCHAP

Anticonceptie

GGD Zuid Limburg en GGD Limburg-Noord bieden hulp bij het kiezen, voorzien en/of plaatsen van passende anticonceptie. Tijdens het soa-Sense spreekuur wordt aan elke vrouw gevraagd of haar anticonceptie goed is geregeld. Regelmatig worden er seksualiteitsvragen gesteld over anticonceptie. In 2017 zijn er tijdens de spreekuren 168 vragen gesteld over anticonceptie door jongeren onder de 25 jaar. De Limburgse GGD'en zijn van plan om in 2018 de hulp bij het kiezen, voorzien en/of plaatsen van passende anticonceptie uit te breiden.

Onbedoelde zwangerschap en keuzegesprekken

GGD Zuid Limburg en GGD Limburg-Noord bieden sinds 2017 in overleg met Fiom keuzegesprekken aan voor onbedoeld zwangere vrouwen van alle leeftijden. Dit waren er in 2017 14, waarvan er 4 gesprekken met vrouwen onder 25 jaar waren. Daarnaast zijn er in 2017 51 seksualiteitsvragen gesteld over onbedoelde zwangerschap door jongeren onder de 25 jaar tijdens de soa-Sense spreekuren. Naar aanleiding van een keuzegesprek bij de GGD hebben in 2017 2 vrouwen onder de 25 jaar gekozen voor een abortus.

Keuzegesprekken

14

Abortus n.a.v. keuzegesprek

2

Vragen over anticonceptie

168

Vragen over onbedoelde zwangerschap

51

Tienermoeders

159

Het aantal tienermoeders (het aantal moeders van 19 jaar en jonger) per stad

Maastricht	28
Heerlen	22
Sittard-Geleen	16
Venlo	15
Kerkrade	9
Roermond	6
Weert	4

Tienerzwangerschap

Een tienerzwangerschap heeft een grote impact op zowel individueel als maatschappelijk niveau. In 2017 waren er in Limburg 159 tienermoeders (19 jaar en jonger), waarvan 52 in Limburg-Noord en 107 in Zuid Limburg.

Drugs gebruikt voor of tijdens seks in de laatste 6 maanden

Vrouw	24%
Hetero man	40%
MSM	34%

Meerdere soorten drugs gebruikt voor of tijdens seks in de laatste 6 maanden

Vrouw	34%
Hetero man	40%
MSM	39%

Ervaring alcohol in combinatie met seks

Vrouw	64%
Hetero man	67%
MSM	45%

VEEL DRUGS EN ALCOHOL IN COMBINATIE MET SEKS

Ongeveer eenderde van de jongeren die het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg bezoeken heeft ervaring met seks in combinatie met alcohol of drugs. Dit is vergelijkbaar met wat we in 2016 zagen. Veilig vrijen onder invloed van alcohol en drugs blijkt moeilijk. Jongeren vinden het lastiger om grenzen aan te geven en hebben vaker spijt na de seks. De gezondheidsgevolgen van drugsgebruik zijn groot, ook hebben jongeren die drugs en/of alcohol gebruiken voor of tijdens de seks een groter risico op het oplopen van een soa.

63% van de jonge bezoekers van het Centrum voor Seksuele Gezondheid in Limburg* gebruikt alcohol voor of tijdens seks. 30% van de jongeren heeft in de laatste 6 maanden voor of tijdens de seks wel eens drugs gebruikt, 47% gebruikten softdrugs, 53% gebruikten harddrugs). Van deze jongeren heeft 37% meerdere soorten drugs gebruikt in die 6 maanden.

* Gegevens vooralsnog alleen beschikbaar voor Zuid Limburg, gegevens van Limburg-Noord volgen in 2018.

SEKSUELE VORMING OP SCHOOL

Op jonge leeftijd starten met seksuele en relationele vorming is belangrijk. Het draagt bij aan een gezonde seksuele ontwikkeling en maakt kinderen en jongeren seksueel weerbaar. De GGD'en Zuid Limburg (www.ggdz.nl) en Limburg-Noord (www.ggdlimburgnoord.nl) trainen leraren in het basis-, voortgezet-, en speciaal onderwijs in het geven van seksuele vorming. Zo wordt er aandacht besteed aan het signaleren van seksueel grensoverschrijdend gedrag en wordt er gewerkt met landelijke erkende lespakketten zoals Kriebels in je buik, Lang Leve de Liefde en Je Lijf, je Lief!. GGD Zuid Limburg heeft de trainingen Sekswijzer (www.ggdz.nl/sekswijzer) en in samenwerking met Limburg-Noord

Over de grens? (www.over-de-grens.nl) ontwikkeld om leraren te helpen bij het geven van seksuele en relationele vorming. Sinds eind 2017 zijn er nieuwe wervingsronden gestart. Uit deze wervingsronden is gebleken dat tientallen scholen geïnteresseerd zijn om een Sekswijzer training in te plannen in het schooljaar 2018-2019.

Aantal scholen getraind

	Basisscholen (inclusief speciaal onderwijs)	Middelbare scholen (inclusief speciaal onderwijs)	MBO-locaties
GGD Zuid Limburg Vanaf 2014	53	20	3
GGD Limburg-Noord Vanaf 2005	87	14	3

CENTRUM SEKSUEEL GEWELD LIMBURG

Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) Limburg helpt 24/7 na aanranding of verkrachting. Om goede zorg te bieden werken verschillende hulpverleners van het Laurentius Ziekenhuis, Xonar, GGD Zuid Limburg en GGD Limburg-Noord samen. Indien gewenst kan het CSG ook contact opnemen met de politie. In 2017 hebben in totaal 47 cliënten contact gehad met het CSG; 43 vrouwen en 4 mannen. Acht cliënten waren jonger dan 12, 9 tussen de 12 - 17 jaar en 13 tussen de 18 - 25 jaar. Van 5 cliënten was de leeftijd onbekend.

Daarnaast zijn er in 2017 tijdens de soa-Sense spreekuren 78 seksualiteitsvragen gesteld over seksueel geweld door jongeren onder de 25 jaar.

SPEERPUNTEN

Praktisch opgeleiden hebben een hoger soa-vindpercentage, maar weten het CSG Limburg minder goed te vinden. Het blijft daarom van belang dat de Limburgse GGD'en blijven investeren in het bereiken van praktisch opgeleide jongeren. Daarnaast doen de GGD'en onderzoek naar het verbeteren van de toegankelijkheid van de soa-Sense poli voor praktisch opgeleide jongeren.

Structurele seksuele en relationele voorlichting op school kan de weerbaarheid en kennis van jongeren aantoonbaar vergroten. Het continu trainen en ondersteunen van leraren in zowel het basis-, speciaal- als voortgezet onderwijs in het geven van seksuele en relationele vorming is hiervoor een essentiële randvoorwaarde.

Het soa-vindpercentage bij jonge mannen is hoog. Extra aandacht voor deze groep is daarom belangrijk. Voorlichting en gespreksvoering tijdens het consult dient goed aan te sluiten bij de behoeften van jonge mannen. Ook kunnen vernieuwende laagdrempelige methoden, zoals thuisafnamepakketten en webcamconsulten helpen om jongens beter te bereiken.

De Limburgse GGD'en blijven drugs- en alcoholgebruik onder de jonge bezoekers monitoren. De samenwerking met ketenpartners bij voorlichtingen over alcohol, drugs en seksualiteit draagt bij aan het bereiken van jongeren en het vergroten van hun kennis en (seksuele) weerbaarheid.

Het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg blijft ter preventie van onbedoelde zwangerschap actief hulp bieden aan jonge vrouwen bij het kiezen, voorzien en/of plaatsen van passende anticonceptie.

WAT DOET HET CENTRUM VOOR SEKSUELE GEZONDHEID LIMBURG

Het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg (soa-Sense poli) van de Limburgse GGD'en biedt hulp en advies aan risicogroepen voor soa en seksualiteit, adviseert en ondersteunt professionals en doet wetenschappelijk onderzoek op het gebied van seksuele gezondheid.

Spreekuren voor jongeren

Jongeren tot 25 jaar kunnen kosteloos bij de GGD terecht voor een soa-test. De soa-test wordt door de jongere zelf afgenomen met een wattenstaafje bij vrouwen of via urine bij mannen. Dit is makkelijk en niet pijnlijk. Jongeren hebben hiervoor geen toestemming van hun ouders of de huisarts nodig. Ook voor vragen of problemen op het gebied van seks, seksualiteit of anti-conceptie kunnen jongeren terecht bij de GGD (bekend onder Sense <https://www.sense.info/>). Naast de reguliere spreekuren zijn er in Zuid Limburg voor jongeren ook avondspreekuren op de donderdagavond.

E-health

De GGD zoekt continu vernieuwende, laagdrempelige manieren om jongeren te bereiken. Jongeren met vragen over seks en soa kunnen via mail, chat of telefoon contact opnemen met de landelijke infolijn en website van Sense. Een team van deskundigen van GGD'en in Nederland beantwoordt de vragen. Naast het stellen van vragen via Sense, kunnen jongeren ook bij de GGD in hun

eigen regio terecht voor e-counseling voor seksualiteitsproblemen (counseling via internet). Jongeren die bij de GGD positief getest zijn op een soa, kunnen een betrouwbaar thuisafnamepakket ontvangen voor een hertest of zij kunnen dit thuisafnamepakket aan een vriend of vriendin geven. Ook kunnen jongeren met vragen over seksualiteit en soa's via hun smartphone of webcam op consult komen. Dit werkt drempelverlagend, taboedoorbrekend en de bekendheid van het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg onder jongeren wordt hiermee vergroot.

COLOFON

De Thermometer 2017 is een uitgave van het Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg (soa-Sense poli) van de GGD Zuid Limburg en de GGD Limburg-Noord. Overname van gegevens is toegestaan, mits voorzien van bronvermelding.

Auteurs/redacteuren

Kiki op den Camp, Charlotte Peters en Geneviève van Liere.

Vormgeving

Margret Reijnders | Creatieve Communicatie

Contact

Mieke Steenbakkers, unithoofd Centrum voor Seksuele Gezondheid Limburg
T 088 880 5070 (secretariaat)
GGD Zuid Limburg
Postbus 33, 6400 AA Heerlen
www.ggdz.nl